

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата наук з державного управління, доцента

Кіцака Тараса Миколайовича

на дисертаційну роботу

Денегі Віталія Богдановича

на тему **«Оптимізація компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації»**,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 – публічне управління та адміністрування

Актуальність теми дисертаційної роботи

Тема оптимізації компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації є надзвичайно актуальною для України. Реформа децентралізації, яка розпочалась у 2014 році, спрямована на передачу більш широких повноважень та ресурсів від центрального до місцевого рівня, з метою підвищення ефективності управління та залучення громадян до процесу прийняття рішень. Оптимізація компетенцій допомагає вирішити питання розподілу обов'язків та відповідальності, забезпечує кращу координацію між різними рівнями влади і, в результаті, збільшує загальну ефективність та прозорість управлінських процесів. Така оптимізація також критично важлива для підтримки сталого розвитку регіонів, враховуючи індивідуальні потреби та можливості кожної територіальної громади.

Особливого значення набуває актуальність оптимізації компетенцій органів виконавчої влади та місцевого самоврядування в умовах війни. У цей кризовий період, коли перед країною стоять завдання не тільки забезпечення обороноздатності, але й відновлення інфраструктури, зміцнення соціального захисту населення, ефективність місцевого управління стає ключовим фактором виживання та розвитку громад. Оптимізація повноважень дозволяє швидше та точніше реагувати на нагальні потреби громадян, ефективніше використовувати ресурси та координувати допомогу там, де це найбільше потрібно. Крім того, чітке розмежування компетенцій між різними рівнями влади сприяє уникненню дублювання функцій та покращує загальну координацію в управлінні, що є вирішальним для забезпечення цілісності державного управління в умовах військових дій та їх наслідків. Таким чином, процес оптимізації компетенцій є важливим елементом стратегії національної безпеки та повоєнного відновлення.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Висновки і рекомендації, наукові положення, сформульовані в дисертації, є достатньо обґрунтованими. Ступінь обґрунтованості сформульованих автором наукових положень, висновків і рекомендацій підтверджуються всебічним аналізом значного переліку літературних джерел з досліджуваної теми, нормативно-правових актів. Дисертант використав достатню кількість сучасних загальнонаукових та спеціальних принципів, підходів, теорій, методів.

Історичний використано для висвітлення етапів імплементації світового досвіду розподілу компетенцій публічної влади на місцевому рівні (підрозділи 1.2, 2.1, 2.3). Із застосуванням формально-юридичних методів проведено аналіз окремих положень правових актів, які регламентують порядок проведення реформи децентралізації в Україні (підрозділи 1.3, 2.3).

Загалом логіко-семантичний підхід дав змогу проаналізувати наявні в наукових доктринах поняття і визначення та сформулювати авторське визначення поняття «компетенція» (підрозділ 1.3).

Порівняльний метод використано з метою здійснення аналізу досвіду зарубіжних країн для обґрунтування необхідності оптимізації компетенцій органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади в процесі здійснення реформи децентралізації, визначення шляхів удосконалення інституційного розподілу компетенцій, з'ясування способів використання інноваційних засобів реалізації компетенцій (підрозділи 3.1, 3.2, 3.3).

Розгляд та вирішення поставлених завдань дозволили дисертанту, у кінцевому підсумку, досягнути встановленої мети дослідження. Достовірність наукових положень підтверджується значною кількістю публікацій. Загалом представлені результати дослідження є цілком обґрунтованими та достовірними, здобувач кваліфіковано підсумував проведену роботу, яка відповідає заявленим вимогам.

Наукова новизна, представлена у дисертації, її основні наукові положення, висновки та рекомендації

Сукупний аналіз основних теоретичних положень дисертаційної роботи Денеги В.Б. зумовив результати, які мають наукову новизну. Серед них можна виокремити теоретичні основи, методичні положення та практичні рекомендації щодо обґрунтування концептуальних підходів і механізмів здійснення оптимізації компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації.

Зокрема:

вперше:

- на основі аналізу міжнародного досвіду розподілу компетенцій між органами місцевої влади, інституційних основ національної моделі та особливостей практичної реалізації реформи децентралізації обґрунтована необхідність оптимізації компетенцій органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування та доцільність прийняття відповідної Концепції, що ґрунтується на принципах децентралізації, субсидіарності, законності та ефективності, включає низку демократичних механізмів виконання владних повноважень (підвищення адміністративної відповідальності та врегулювання порядку проведення контрольних заходів, активне впровадження договірних методів перерозподілу окремих повноважень, переведення делегованих повноважень у форму прямих владних повноважень тощо), та забезпечує підтримку повноцінного середовища життєдіяльності громадян, надання якісних адміністративних послуг і становлення інститутів безпосередньої демократії;

удосконалено:

- окремі положення про механізми розмежування компетенцій органів державної влади та місцевого самоврядування, перерозподілу їх повноважень, зокрема обов'язкове врахування фінансових та функціональних можливостей територіальних громад під час надання повноважень і розширення можливостей для органів місцевого самоврядування використовувати судові методи поділу влади (звернення до суду для вирішення фінансових справ) та інші методи;

- підходи до класифікації моделей розподілу компетенцій місцевого самоврядування, а саме: англосаксонської (Великобританія, Нова Зеландія, Австралія та деякі інші країни); французької, чи континентальної (Франція, Італія, Швеція та деякі інші країни); німецької (Німеччина, Австрія, Японія та деякі інші країни);

набули подальшого розвитку:

- положення про необхідність успішної реалізації процесу децентралізації з метою створення ефективної моделі управління в децентралізованій системі та забезпечення спроможності громад;

- застосування принципів здійснення місцевого самоврядування, зокрема визнання принципу верховенства права, визнання та гарантування місцевої автономії тощо;

- дотримання нормативно-правових та економічних основ демократичного розвитку - незалежність, ефективність, доступність і прозорість системи правосуддя, державно-приватне партнерство та розвиток

підприємництва, рівний правовий захист усіх форм власності, надійний процес бюджетування та сувора фінансова дисципліна і забезпечення високих соціальних стандартів.

Особистий внесок здобувача

Теоретичні положення та розробки в межах дослідження, зокрема ті, які характеризують його наукову новизну та практичне значення результатів, отримані автором особисто.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Наукове значення результатів дисертаційного дослідження полягає в узагальненні теоретичних положень попередніх досліджень та практичних рекомендаціях стосовно оптимізації компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації.

Щодо практичних рекомендацій, напрацювання дисертації можуть бути використані для:

- правореалізаційної діяльності – з метою формування цілісної моделі багаторівневого управління, забезпечення єдності державної влади, самостійності та компетенції територіальних громад, збалансованості соціального та економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, а також для удосконалення державної регіональної політики; окремі пропозиції враховані у діяльності Яворівської міської ради;

- науково-дослідної сфери – основні положення дисертації є основою для розробки ефективних механізмів удосконалення шляхів оптимізації компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації;

- освітнього процесу – у закладах вищої освіти під час підготовки монографій, підручників, методичних рекомендацій, навчальних посібників з дисциплін спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Повнота викладу результатів дослідження в публікаціях

Основні результати дисертаційного дослідження викладено в одинадцяти наукових працях, опублікованих у чотирьох наукових фахових виданнях України, одному науковому періодичному виданні іншої держави, одному періодичному виданні, що входить до наукометричної бази Scopus, та п'яти тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

У процесі оприлюднення наукових результатів було дотримано вимоги пунктів 9, 11 та 12 Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від

06.03.2019 р. № 167 (зі змінами), а також наказу МОН України від 23.09.2019 р. № 1220 «Про опублікування результатів дисертації на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» (зі змінами).

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація на тему «Оптимізація компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації» не містить порушень академічної доброчесності. Структура дисертації складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, додатків. Оформлення дослідження відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації, її окремих положень та оформлення

Дисертаційне дослідження «Оптимізація компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації», як і будь-яка наукова робота такого масштабу та спрямування, має низку дискусійних положень, які потребують більш детального опрацювання, та містить окремі зауваження, що загалом, однак, не впливають на результативність, завершеність і загальну високу оцінку виконаної роботи.

Разом з тим, вважаю за необхідне поставити дисертанту декілька запитань та висловити такі пропозиції.

1. У підрозділі 1.1. на с. 28 дисертант виокремлює найбільш типові компетенційні повноваження з обумовленим операційним розподілом – видові та конкретизовані, до яких, зокрема, належать: керівництво, управління, регулювання, координація, контроль та інші. Водночас там не розглянута така важлива функція як делегування (передача повноважень на певний час із збереженням у делегуючого суб'єкта права повернути їх до власного виконання), яка є вельми важливою при оптимізації компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації. Однак варто зазначити, що проблемам делегування все ж присвячено частину підрозділу 2.2. (с. 116-118).

2. В підрозділі 1.2. дисертантом здійснене ґрунтовне дослідження світового досвіду розподілу компетенцій публічної влади на місцевому рівні, зокрема проаналізований досвід США, Великобританії, Франції, Німеччини та інших країн. На підставі здійсненого аналізу дисертант дійшов узагальненого висновку, що «поглиблене вивчення та рефлексія європейського досвіду децентралізації систем управління, державного управління та організації

територіальних повноважень сприятиме ефективному реформуванню вітчизняної системи місцевого самоврядування». Проте, варто було б чіткіше окреслити напрями імплементації зарубіжного досвіду у вітчизняну практику, зокрема крізь призму шляхів повоєнного відновлення України.

3. Частина підрозділу 1.3. присвячена аналізу зарубіжного досвіду (с. 68-69), що варто було робити у підрозділі 1.2. Крім того рисунки чомусь іменовані схемами (с. 67, 70), які містять деякі недоліки, зокрема не читається текст в деяких графічних елементах. При аналізі законодавства варто чітко зазначати реквізити конкретних нормативно-правових актів (зокрема номер та дату ухвалення), бо деякі назви, наприклад «Закони про внесення змін у Податковий та Бюджетний кодекси України» (с. 71-72) не дають чіткого розуміння про які саме нормативні документи йде мова.

4. На с. 94-97 дисертант знову звертається до зарубіжного досвіду, що, як вже було зазначено вище, доцільніше було б робити у підрозділі 1.2.

5. Рисунки на с. 92, а також 131, 134, 178, 190, 192 і 194 містять окремі графічні зображення із текстом, що не читається, варто було б їх доопрацювати.

6. Варто було б більш розлого описати методологію, яка використовувалась при здійсненні емпіричного дослідження (див. с. 119-120). Також підрозділ 2.2. варто було б завершити коротким узагальнюючим висновком щодо структури компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

7. У підрозділі 3.1. «Удосконалення інституційного розподілу компетенцій» дисертанту варто було б більшу увагу звернути на практичні механізми інституційного розподілу компетенцій, натомість меншу увагу потрібно було б приділяти аналізу теоретичних основ, який міститься у першому розділі дисертаційного дослідження.

8. Підрозділ 3.2. «Використання інноваційних засобів реалізації компетенцій» містить аналіз окремих законодавчих актів (с. 169-173), який доцільніше було б здійснювати у підрозділі 1.3.

9. Назву підрозділу 3.3. «Залучення приватного сектору та громадських організацій до реалізації компетенцій» варто було б уточнити, оскільки з неї незрозуміло про якого суб'єкта реалізації компетенцій йде мова. Варто також було б дати чіткі рекомендації для залучення громадського сектору для здійснення контролю за діяльністю місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в частині розподілу між ними компетенцій.

Проте окреслені зауваження щодо деяких положень дисертаційної роботи не знижують її позитивну оцінку, наукову та практичну цінність, адже можуть бути враховані в подальшій науковій роботі здобувача.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам МОН України

На підставі проведеного аналізу змісту дисертації Денеги Віталія Богдановича на тему «Оптимізація компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації» можна зробити висновок, що робота виконана на високому теоретичному рівні, матеріал дисертації викладено в логічній послідовності, всі висновки отримали необхідну і достатню теоретичну аргументацію та є методологічно обґрунтованими. За своїм змістом і загальною спрямованістю дисертаційне дослідження Денеги В.Б. відповідає спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування», робота пройшла належну апробацію. Оформлення дисертації в цілому відповідає встановленим вимогам, дисертація є самостійною завершеною роботою, в якій відсутні порушення академічної доброчесності.

Отже, дисертація Денеги Віталія Богдановича на тему «Оптимізація компетенцій органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в умовах реформи децентралізації», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії 281 «Публічне управління та адміністрування», відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент:

заступник директора з науково-педагогічної роботи Навчально-наукового інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку; доцент кафедри публічного управління Національного університету «Львівська політехніка» кандидат наук з державного управління, доцент
« ____ » _____ 2024 р.

Підпис засвідчую:

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
кандидат технічних наук, доцент

Тарас КИЦАК

Роман БРИЛИНСЬКИЙ